Megölni egy arabot – a szerkesztő ezzel a címmel dobta volna piacra a könyvet, de a szerző nem engedte. Az *Alvadt vér* azért nem került a borítóra, mert egy Koránból származó idézet. Végül az *Egy mormota nyara*ként vehetik kézbe az olvasók **NÉMETH GÁBOR** új könyvét.
MOLNÁR DÁVID írása.

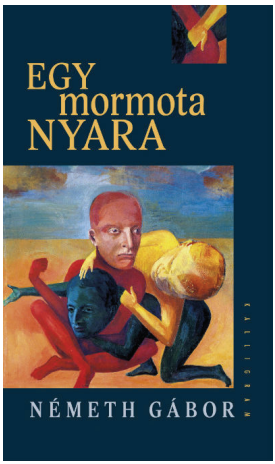

Szövegvadászat halálkoktéllal

Azzal kezdtem volna ezt a recenziót, hogy az idei Könyvfesztiválra jelent meg Németh Gábor *Egy mormota nyara* című regénye a Kalligram Kiadónál. Ám ezt a mondatot rögtön helyesbítenem kell, ugyanis – mint az íróval való beszélgetésekből kiderül – eredetileg elbeszélésként gondolt saját művére, mi több, ez a kifejezés is helyet kapott volna a címben. Ez végül mégsem így történt, ami annak a félelemnek tudható be, hogy ez a műfaji megjelölés megtévesztené az olvasókat. Az ilyen típusú prózahagyomány ugyanis sosem került annyira reflektorfénybe a magyar irodalomban, hogy az *elbeszélés* szó egyértelmű lett volna.

Nagyon fontos információkat nyerünk a könyv más, a főszöveget kiegészítő elemeiből. Rögtön az előzéken egy receptet közölnek velünk, amelynek alapján könnyűszerrel előállíthatjuk a *Halál a Golf-áramlatban* nevű koktélt. Vegyül ebbe némi irónia is, ám a kötetben nagy hangsúlyt kap az alkohol és más élvezeti szerek kifinomult fogyasztása. Kitüntetett helyen fordul elő például a *Death in the afternoon* nevezetű koktél, amely úgy készül, hogy egy jigger zöld abszintot töltenek egy pezsgőspohárba, majd háromszor annyi jegesre hűtött brutot adnak hozzá. Hemingway erről az italról úgy nyilatkozott, hogy abból három-öt az igazi. De megidéződik Oscar Wilde is a „Zöld Tündér”, az abszint kapcsán. Aforizmává vált megjegyzése felől, amelyet a magyar pálinkafogyasztók is előszeretettel citálnak, könnye-

dén bontható ki az eseménysor: *„Az első pohár után olyannak látod a dolgokat, amilyenek. A második pohár után olyannak látod őket, amilyennek szeretnéd őket. A harmadik pohár után olyannak látod őket, amilyenek valójában. S ez a legszörnyűbb dolog a világon.”*

Az elbeszélő helyszínvadászként dolgozik, ami egészen konkrétan azt jelenti, hogy különböző filmekhez kell keresnie kulisszákat. Álommunkája jóvoltából bejárhatja a világot, és meglehetősen kényelmes életet alakíthat ki magának. Mindez magában az elbeszélésben nagyon érdekes ajtókat nyit ki, hiszen a narrátornak olyan történéseket kell odaképzelnie az általa bebarangolt helyszínekre, amelyek még a kitalált világ szintjén sincsenek jelen. Izgalmas továbbá az is, hogy miközben az ő legfontosabb munkaeszköze a fényképezőgép, az olvasó nem ismerheti meg fotók alapján a teret. Írott szóra kell konvertálni a látottakat, ami végül nem egyszerű képleírásként valósul meg, hanem a különböző helyeken szerzett benyomások indítanak meg egy-egy olyan gondolatsort, erre épül a konstruált világ.

A másik fontos, a főszöveg előtt szereplő utalás, amely bevezet minket az elbeszélői folyamba, egy Camus-idézet: *„Semmi, amit megölelhetnék. Semmi, ahol térdre hullhatnék, végtelen hálámban”*. Ez a vendégszöveg magyarul először a *Nagyvilág Világirodalmi folyóirat* 2015. évi április számában jelent meg Fázsy Anikó fordításában. Kiszemelése és a regény elé pozicionálása azért annyira eltalált, mert az *Egy mormota nyara* bevallottan rájátszik Albert Camus *Közöny* című művére. Mi több! E mű újrafordítása *Az idegen* címen épp akkor jelent meg, amikor az *Egy mormota nyara*. Ez azért is különös, mert az utóbbiban már felpanaszolják, hogy a *„l’étranger azt jelenti, az idegen, és nem azt, hogy közöny, az ugyanis l’indifférence volna”*. Ha röviden meg kellene fogalmazni, miről is szól Németh Gábor könyve, akkor azt lehetne mondani, hogy épp erről. Arról, hogy az idegenség és a közöny milyen korrelációban vannak egymással, hogy el lehet-e különíteni ezt a két érzést, vagy esetleg baljósan összemoshatja-e e kettőt egy kívülről fürkésző tekintet. Mint azt Németh Gábortól megszokhattuk korábbi művei alapján, erkölcsi ítéletet nem kapunk. Egyszerűen csak a figyelem középpontjába kerül, hogy a közönynek tűnő jelenségeknek vannak mélyebb rétegei, s a nagy általánosságban bírálat alá eső

megnyilvánulások mögött lehetnek olyan indítékok, motivációk és megfontolások, amelyek ugyan legtöbbször nem kerülnek kimondásra, mégis árnyalni tudnák a tetteket vagy a tettektől való elzárkózást.

A vendégszövegek sokaságától hemzsegő elbeszélés egy körülbelül tíz évig tartó alkotói munka eredménye, amit azért fontos hangsúlyoznunk, mert egy olyan Európában kezdett íródni, amelyet nem érintett még ennyire radikálisan a bevándorlás, mint a mostanit. Így a kötetben a mai európai társadalmakat sújtó problémák előzményei kerülnek terítékre, ami nem biztos, hogy kedvez a szövegnek. Hiszen nehéz nem a valóság felől olvasni, ez viszont fontos rétegeit fedheti el a műnek, és egy olyan értelmezési keretbe szoríthatja, amit nem lehetett előre kiszámítani.

A valósággal való kapcsolat egyébként is megrepeszti a szöveg felszínét. Sorjában ugranak ki az olyan helyek az elbeszélésből, amelyeknek megkapósága, „extra-kidolgozottsága" miatt nehéz nem feltételezni, hogy mögöttük valamiféle önéletrajzi ihletés van. Ráadásul az elbeszélésnek elég szokatlan a szerkezete. A minimálisra korlátozott linearitásból lépten-nyomon kitör az emlékezés, a bevillanások és a legkülönfélébb gondolati érintkezések mentén szerveződő szöveg. Nem egy könnyed olvasmányról van szó, újra és újra vissza kell térnie az olvasónak a könyv különböző pontjaira, ha teljes valójában szeretné látni, hogy nyílik ki előtte a megalkotott világ.

A megjelenés óta napvilágot látott információkból fény derül arra, hogy az egyébként tizenöt fájlban létező szövegnek két címváltozata volt. Az egyik az *Alvadt vér*, a másik pedig az *Egy mormota nyara*. Mivel az előbbi egy Korán-fordításból származik, a szerző túl direktnek találta. Valószínűleg azért, mert Németh Gábor írása e nélkül is túlságosan ki van téve a jelen felől olvasás veszélyének. Ráadásul a kötet szerkesztője *Megölni egy arabot* címmel dobta volna piacra a könyvet, de ebbe a szerző nem egyezett bele. Véglegesen azonban Németh Gábor sem tudott szakítani a valósággal, egy helyütt ugyanis a narrátor a művészet végéről szólván („*dasein helyett design*") felpanaszolja, hogy mindenütt vámpíros könyveket lát a tinik kezében, mivel a száj sarkán megalvadt vér a divat. Ezzel pedig el is jutunk a

másik címverzió magyarázatához, hiszen az elbeszélő munkája kapcsán belefut egy ilyen kéziratba, egy dilettáns munkájába. A címe azonban tetszik neki (*Egy mormota nyara*), s rájön, hogy egy Byron-idézetről van szó. Így kerül az elbeszélésbe Byron és a *Frankenstein*jéről híres Mary Shelley, s ilyen módon idéződnek meg a fiatalok által olvasott lektűrök előzményei. Az éppen pénzszűkében lévő, becsvágyó helyszínvadász története innen elevenedik meg.

Aki ezek alapján kedvet kapott a kötet elolvasásához, ne sajnálja az időt arra, hogy átfusson egy-két interjút, vagy beletekintsen az íróval készített videókba. Nagyon érdekes tapasztalat ugyanis, hogy bizonyos műhelytitkok megismerésével teljesen más kötetet veszünk a kezünkbe, mint azok nélkül.

Németh Gábor: Egy mormota nyara. Kalligram, 2016.

Simó Margit grafikája